

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2-50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14
trikrat . . . 12
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide
dne 23. marca 1917.

Cesarjeva zahvala.

Dne 24. novembra 1916 so se poklonili zastopniki naprednih učiteljskih organizacij Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva, Deželnega Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani in Ljubljanskega učiteljskega društva, deželnemu predsedniku za Kranjsko, visokorodnemu gospodu Henrik grofu Attems, da mu podajo izraze sožalja zaradi smrti Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. in ponove izjavo udanosti in neomajne zvestobe novemu cesarju Nj. Veličanstvu Karlu I. Nato smo prejeli sledečo Najvišjo zahvalo:

C. kr. deželno predsedništvo za Kranjsko.
Ljubljana, dne 6. februarja 1917.

Štev. 226/pr.

Cenjena

Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljstva
v Ljubljani.

Po Najvišjem naročilu se izreka za izkazani izraz sožalja prilikom smrti Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. odnosno za podano izjavo udanosti Njegovemu Veličanstvu cesarju Karlu I. pri nastopu vlade najsrčnejšo Najvišjo zahvalo.

C. kr. deželni predsednik:

Attems s. r.

Vabilo

XIII. redni občni zbor

„Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,

= dne 25. marca 1917 =
ob 11. uri popoldne v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1916.
3. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
4. Predlog upravnega sveta o kritju izgube.
5. Volitev v upravni svet.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Opomba: Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se sklicuje pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki bo v smislu § 31 združnih pravil sklepčen pri vsakem številu združnikov.

Učitelj — kulturni delavec.

Ena prvih in poglavitnih nalog pravega in vestnega ljudskega učitelja je, da vpliva na vzgojo in nadaljno izobrazbo šoli odrasle mladine, jo vodi še nadalje, jo blazi in ji utrjuje značaj. Rod za rodom naj prevzame dediščino od prejšnjega in naj nadaljuje to, zida nadalje in izpopolnjuje ljudsko izobrazbo in omiko in tako širi prosveto. Nikdar naj ne bode pokoja ali celo nazadovanja na tem poprišču. Čim boljši in čvrstejši je posameznik, tem popolnejša je celota. Mnogo je pa odvisno

od dobre šole, posebno pa od zavednega učiteljskega stanu. Država, ki ne stori svoje dolžnosti glede šole in jo zanemara, škoduje ljudstvu in s tem tudi sebi.

V naši državi še nimamo obligatoričnih nadaljevalnih šol za šoli odraslo mladino. Čas od 14. do 18. leta je pa prav posebno važen za razvoj človeškega življenja in ta vrzel se najlažje izpolni z nadaljevalno šolo. Naša slovenska mladina se je bila začela pred vojno prav marljivo gibati. Brezdelno pohajkovanje ob prostem času, brezbrzičnost do domačih in svetovnih dogodkov, se je polagoma umaknila želji in hrepenenju po nadaljni izobrazbi. Ustanovilo se je mnogo izobraževalnih in drugih sličnih društev, kjer se je mnogo storilo za prosope občje izobrazbe. Želimo le, da se to delo še z večjo vnetostjo nadaljuje po vojni. Mladi učitelj naj se marljivo vdeležuje tega mnogo obetajočega gibanja med našo mladino. Kako široko in hvaležno polje ima tu! Vsak učitelj, mlad ali star, naj sodeluje ali neposredne z živahno udeležbo ali posredne z besedo, svetom, navodili ali kakorsikoli bodi.

Mladi učitelj naj skupno skrbi s starejšim učiteljem za svojo nadaljno izobrazbo. Tu ne sme biti nikakršnega razpora in cepljenja. Vsi imejmo isto nalogo in kar storimo najmlajšim tovarišem, koristimo tudi sami. Ako ne pridejo mladi učitelji k nam, poiščimo jih mi! Pri mladih tovariših nista zavest v izpolnjevanju dolžnosti in prevdarnost tako razviti, da bi jih delali odgovorne za njih dejanja in nehanja. Kakor bratje med seboj moramo v organizaciji in izven nje prostovoljno in z veseljem skupno delati in stremeti za istimi cilji. Nihče naj ne ostane zunaj organizacije, nihče ni zadnji, vsak naj zastavi v nje prosope svoje najboljše moči. Naša organizacija naj bo zgled drugim organizacijam. Ako se lahko ponasamo z vzgledno organizacijo, nas bodo rade sprejemale v svojo sredo tudi druge organizacije. A če smo v svoji organizaciji vse prej kot vzor, s čim naj iz-

pričamo, da smo dobri kulturni delavci? Nič ni popolnega pod solncem, nobena organizacija ni brez pomanjkljivosti, nobena brez napak. Zato le navzgor brez prenehanja, brez pokoja! Skušajmo uresničiti svoje ideale!

Kot vestni kulturni delavci moramo delati vse v občo korist, ne samo v korist posameznim slojem in stanovom. Pravi narodni kulturni delavec ne podira in ne razdvaja, temveč zida in združuje in združeno zastopa in podpira. S frazami, zabavljanjem, poniževanjem in s sovraštvom do svojih nasprotnikov ne dosežemo nikakršnih uspehov. Prava ljudska vzgoja in uspešno kulturno delo stoji izven političnega strankarstva, ki je več ali manj egoistično, ki ima le razdirajočo in razdvajočo tendenco. Sleherni, tudi zadnji ud človeške družbe se mora pridobiti za splošnost; in če imamo srce za uboge in najubožnejše ljudi, če se potegujemo za zboljšanje njih gnotnega položaja in če delujemo za njih izobrazbo, delamo v ljudsko korist in v besede pravem pomenu. Nesebično delo za vse, posebno ako je to v korist in v oblačenje tlačenim in zapostavljenim, to je delo in stremenje za človečanstvo, delo brez ozira na hvaležnost in plačilo.

Pomagajmo organizirati ljudstvo gospodarsko in političsko. Prosveta je najboljša orožje proti skritim in odkritim sovražnikom ljudstva. Z besedo in dejanjem, z govorom in pismom moramo vselej in povsod delovati za svobodo in blaginjo ljudstva in brez strahu in javno kazati na nevarnost in škodo, ki preti ljudstvu in na one, odkoder prihaja. Če tudi je tako delovanje v prvi vrsti v korist ljudstvu, torej tudi nam, ki smo deli celote, je vendar zgodovinska resnica, da ve dobro vzgojeno in temeljito izobraženo ljudstvo najprej in najbolje ceniti dobro urejeno šolstvo. V teh hudih in žalostnih časih vendar ne smemo pozabiti, da imamo poleg ožjih ciljev še širše in višje naloge.

D.

LISTEK

Stirje veliki dobrodelni koncerti
Glasbene Matice v Ljubljani.

Po sijajnem koncertu slavnega češkega komornega kvarteta in odličnem koncertu komornega virtuozu — goslača Frana Ondříčka je Glasbena Matica želela prirediti tri dobrodelne koncerte v dobrodelne namene in izvajati svetovnoznani, klasični Mozartov Requiem ter novo, na Simon Gregorčičovo besedilo komponirano Sattnerjevo kantato »Soči«. Za oboje so se že dolgo časa vršile priprave in ko je občinstvo izza kulis izvedelo za Maticino namero je zanimanje zavladalo povsod. Vsled sedanjih težkih razmer je Glasbena Matica naletela pri svojem stremljenju na toliko težkoč, da je v resnici čudno, če so se koncerti sploh mogli vršiti. Največ sitnosti je bilo radi godbe, ki jo naši zaveznički Madžari niso hoteli posoditi. To je bilo potov in korakov! Slednjič je bilo treba koncerte preložiti in bali smo se, da jih sploh ne bo. Požrtvovalnost in vztrajnost, pri kateri je Glasbena Matica odsta-

la in zlasti trud ter skrbi, ki jih je imel zaslužni g. koncertni vodja Matej Hubad, da je koncerte omogočil, je treba odkritosrečno pohvaliti! Čudno je, da se ima Glasbena Matica boriti s takimi zaprekami, ko hoče proslaviti spomin pokojnega cesarja in s svojimi koncerti podpirati soški sklad ter pomagati ubogim goriskim beguncem. Kdo je neki bolj podpore potreben kot ti? Občinstvo je njen namen razumelo: utile cum dulci in je pokupilo vstopnice za vse tri koncerte v par dneh, tako, da se je Matica morala odločiti navreči še četrti koncert. Pa se pomenimo o koncertih samih.

Dne 6. februarja je po ljubljanskih egiptovski temnih ulicah vse vrelo v Frančiškansko cerkev k Mozartovemu »Requiemu«. O tej klasični črni maši pravijo, da jo je Mozart komponiral po tajnem naročilu nekega grofa v času, ko je zlagal opero »Čarobna piščal«. Mozart je delo sicer prevzel, toda nehoti se mu je vedno vsiljevala misel, da komponira to črno miao — sebi. In res mu je izčrpala zadnjo moč, da se je mogel udeležiti skušenj zanjo le še v naslonjaču. Kmalu potem je moral v posteljo, ki je ni zapustil več. Ustvaril je pa s svojim Requiemom eno najlepših svetovnih cerkvenih del. Glasbena Matica ga je že parkrat izvajala, vendar mislim, da je topot prišel do največje veljave, ker so ga peli v cerkvis spremljevanjem velikega or-

kestra in orgel. V celoti se je sicer poznalo premoalo skupnih skušenj — menda so imeli radi zakasnitev prihoda orkestra samo eno — drugače pa je prednašanje potrdilo sloves Maticinega zbora in dobro kvalificirano godbo zagrebških domobrancev. Kot solisti so sodelovali g. prof. Lovšetova (sopran), gđ. Jelica Sadarjeva (alt), g. L. Kovač (tenor) in g. J. Križaj (bas), vsi štirje pohvalno, čeprav so razven Križaj vsi glasovi prešibki za tako velik prostor kot je Frančiškanska cerkev in je marsikatero krasno mesto v solistovih partijah utonilo v morju orkestra in orgel. Pri teh je sedel g. Stanko Premrl, stolni regens chori, ki se je izkazal odličnega mojstra na svojem instrumentu. Medigre in predigre med posameznimi odstavki bi bile brez škode lahko izostale. Splošno je »Requiem« zapustil jako dober vtis, točno absolvirani, težki fignirani stavki so učinkovali močno. G. Križaj zasluži za občuteno prednašanje »Tuba mirum« posebno pohvalo. Ves glasbeni aparat je z njemu lastno vneto in preciznostjo vodil gosp. koncertni vodja Matej Hubad. — Občinstvo je z vidnim zadovoljstvom poslušalo prekrasno svetovnoslavno glasbeno delo, med navzočimi je bilo mnogo odličnih oseb iz vojaških in civilnih krogov. Začetek — bi rekel — Maticinega glasbenega tedna je bil posrečen in zapuščali smo cerkev z upravičenim upanjem, da

nam tudi prihodnji koncerti prinesejo dovolj glasbenega užitka.

Ves ostali vzporedni koncertov dne 14., 15. in 16. februarja ni zbuja toliko zanimanja kot novejšje p. Hugolina Sattnerjevo delo »Soči«. Kdor je bil priča izvajanju prejšnjih njegovih skladb od Jefejeve prirese do Oljke je pričakoval, da bo »Soči« kot produkt sedanjega dobe, ko so se prorokovanja Simona Gregorčiča žal prehitro izpolnila, veliko, mogočno delo, ki bo pokazalo p. Hugolina Sattnerja na novi poti, stremeči čedalje kvišku. Zdi se mi, da se je pri teh mislih marsikdo malo zmotil. Nočem trditi, da »Soči« ni dobra stvar, da ni nič novega in v novejšem duhu pisanega. Sattner je v vokalni glasbi mojster, o tem ni nobenega dvoma. Res, da zbori kantate »Soči« z malimi izjemami ne učinkujejo tako kot zbori recimo oratorija »Assumptio« ali kantate »Oljki«, imajo pa lepo vlogo, niso bogve kaj pripravi za petje, kar so menda pevci sami lahko izprevideli. Orkestralni part kaže očividno napredek. Simfoniško mišljeni uvod, ki nam prinese glavne misli skladbe je zasnovan po vzoru simfoniške pesmi »Vltava« češkega skladatelja B. Smetane. Soča izvira v skalovju in žubori veselo dalje. Tisti čelo solo mi ne gre zlepa iz spomina. Obigravajo ga krasno godala in flavete. Potem Sattner spretno razpreda motive in uvod bi se poslušal imenitno kot